

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2535

Vragen van het lid **Podt** (D66) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *de beantwoording van de schriftelijke vragen over het rapport van de Afdeling advisering van de Raad van State over de Wijziging van het Vreemdelingenbesluit 2000, in verband met het regelen van de aanmeldfase, het vervallen van het eerste gehoor in de algemene asielprocedure en het doorvoeren van enkele technische aanpassingen* (ingezonden 21 maart 2022).

Antwoord van Staatssecretaris **Van der Burg** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 25 april 2022). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 2378

Vraag 1

Kunt u aangeven hoe het samenvoegen van de gehoren tot nu toe verloopt? Kunt u hierbij in ieder geval ingaan wat de ervaringen zijn van vreemdelingen, in het bijzonder alleenstaande minderjarigen, en betrokken organisaties zoals juridische hulpverlening en Vluchtelingenwerk?¹

Antwoord 1

In het derde kwartaal van dit jaar zal een evaluatie plaatsvinden van de gewijzigde procedure die ik met uw Kamer zal delen. De evaluatie zal ingaan op het behalen van de doelen en het voldoen aan de benodigde procedurele waarborgen waarbij ook aandacht zal zijn voor de alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's). Bij de evaluatie zullen ook de ervaringen van advocatuur, VluchtelingenWerk Nederland en Nidos worden meegenomen.

Vraag 2

Hoe reflecteert u op de bezwaren van verschillende organisaties, onder meer in de internetconsultatie over deze wijziging in de asielprocedure, dat met name alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) bij aankomst in Nederland vermoeid zijn en dat zij de relevantie van bepaalde gesprekken, in dit geval het eerste gehoor, niet snappen? In hoeverre wordt dit zo ervaren in de praktijk?

¹ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 609

Antwoord 2

Amv's krijgen aan het begin van de asielprocedure een voogd van Nidos toegewezen. Een medewerker van Nidos voert voorafgaand aan het aanmeldproces een gesprek met de amv. Ook krijgt de amv een informatiebrochure met een op de minderjarige toegespitste uitleg van de asielprocedure. Daarnaast geeft de IND-medewerker tijdens het aanmeldgehoor uitleg over het doel van het gehoor en is daar bij amv's extra aandacht voor. Voorts krijgt een amv een aanmeldgehoor dat speciaal is ontwikkeld voor minderjarigen en alleen speciaal daartoe opgeleide medewerkers nemen deze gehoren af. Nidos woont zo mogelijk het aanmeldgehoor van een amv bij. Met Nidos is ook de afspraak gemaakt dat amv's na de aanmeldfase een rust- en voorbereidingstermijn van tenminste drie weken krijgen. Eventuele correcties en aanvullingen op het aanmeldgehoor kunnen later in de procedure worden ingebracht. Er wordt dus uitgebreid aandacht besteed aan de uitleg van en begeleiding tijdens de procedure om amv's zo goed mogelijk door de procedure te geleiden.

Voorts merk ik op dat in het nader rapport bij het besluit uitgebreid is ingegaan op de bezwaren zoals die onder meer zijn geuit in de internetconsultatie. Om herhalingen te voorkomen wordt verwezen naar dit stuk (Stcrt. 2021-33182).

Vraag 3

Hoe reflecteert u op de bezwaren van verschillende organisaties, onder meer in de internetconsultatie over deze wijziging in de asielprocedure, dat de forse psychische problematiek waarmee veel niet-begeleide minderjarigen kampen vraagt om procedurele waarborgen die er niet zijn als deze kinderen zich niet kunnen voorbereiden op belangrijke gesprekken door middel van een gespecialiseerde advocaat? Op welke manier wordt dit nu ondervangen? Acht u dat voldoende?

Antwoord 3

Ik verwijs allereerst naar mijn antwoord op vraag 2 waar ik heb toegelicht welke procedurele waarborgen in het aanmeldproces van amv's zijn ingebouwd. Ik acht deze voldoende. De werkinstructies WI 2021/12 Medische problematiek en horen en beslissen in de asielprocedure – Immigratie- en Naturalisatiedienst² en WI 2021/9 Bijzondere procedurele waarborgen – Immigratie- en Naturalisatiedienst³ geven daarnaast handvatten aan de IND medewerkers om rekening te houden met kwetsbaarheden van vreemdelingen, zo ook van amv's.

Vraag 4

Hoe reflecteert u op het feit dat veel hulporganisaties aangeven dat asielzoekers en met name amv's bij aankomst in Nederland vaak verward en wantrouwend zijn ten aanzien van instanties en jegens de overheid en dat zij daarom gebaat zijn bij contact met een eigen advocaat die hen het belang kan uitleggen van het direct vertellen van de waarheid in het eerste gehoor, iets dat zowel in hun eigen belang is als in het belang van de IND in het kader van de hoeveelheid procedures?

Antwoord 4

Zoals aangegeven in mijn antwoord op vraag 2 krijgen amv's in principe voorafgaand aan het aanmeldproces een gesprek met een medewerker van Nidos. Ook wordt uitgebreid aandacht besteed aan de uitleg over de asielprocedure en het doel van de gehoren, zowel schriftelijk als tijdens het aanmeldgehoor. De IND-medewerkers zijn daarnaast getraind in het horen van minderjarigen en kunnen tijdens het aanmeldgehoor inspelen op signalen van verwardheid of wantrouwen. Bovendien is een medewerker van Nidos in de regel aanwezig bij een aanmeldgehoor van een amv.

² WI 2021/12 Medische problematiek en horen en beslissen in de asielprocedure – Immigratie- en Naturalisatiedienst (pucoverheid.nl)

³ WI 2021/9 Bijzondere procedurele waarborgen – Immigratie- en Naturalisatiedienst (pucoverheid.nl)

Vraag 5

Hoe kan het dat in de beantwoording enerzijds wordt aangegeven dat er geen enkele reden is «om aan te nemen dat de vreemdeling zonder rechtsbijstandverlener niet in staat zal zijn deze informatie [uit het aanmeldgehoor] te verstrekken en is er evenmin reden om aan te nemen dat een zorgvuldig vervolg van de procedure hierdoor in het gedrang zal komen» terwijl anderzijds wordt aangegeven dat «verklaringen over identiteit, nationaliteit, gezinssamenstelling, opleiding, werkzaamheden, woonomgeving en landen waar de vreemdeling voorafgaand aan de komst naar Nederland heeft verbleven» wel kunnen worden tegengeworpen? Zijn deze twee zaken niet in tegenspraak? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Deze twee zaken zijn niet in tegenspraak. De tijdens het aanmeldgehoor gevraagde informatie ziet op basale en feitelijke informatie omtrent de persoon van de betrokken asielzoeker. Zoals eerder aangegeven en in uw vraag aangehaald is er geen enkele reden om aan te nemen dat deze asielzoeker zonder rechtsbijstandverlener niet in staat zal zijn deze informatie te verstrekken. Hierbij wordt opgemerkt dat indien nodig later in de procedure correcties en aanvullingen op het verslag van het aanmeldgehoor kunnen worden ingediend.

De tijdens de aanmeldfase afgelegde verklaringen worden betrokken bij de beoordeling van de inwilligbaarheid van de aanvraag. Als het nader gehoor is afgerond en de IND van oordeel is dat er genoeg informatie is verzameld, verricht de IND een integrale geloofwaardigheidsbeoordeling. Hierbij worden de door de vreemdeling afgelegde verklaringen en overgelegde bewijsmiddelen over de reden waarom hij in Nederland asiel wil, bezien in onderlinge samenhang en in het licht van de overige afgelegde verklaringen, overgelegde bewijsmiddelen en overige omstandigheden. Niet valt in te zien dat een asielzoeker zonder (juridisch) advies niet in staat moet worden geacht (correcte) gegevens te verstrekken omtrent de gevraagde feitelijke informatie als onder meer zijn naam, geboortedatum, namen van partners en kinderen. Hiervan uitgezonderd zijn de door de vreemdeling tijdens de aanmeldfase afgelegde verklaringen omtrent de asielmotieven. Hiervoor is met de wijziging van het Vreemdelingenbesluit (artikel 3.108d, vijfde lid) expliciet neergelegd dat die niet worden betrokken bij de beoordeling van de inwilligbaarheid.

Vraag 6

Hoe rijmt u dat enerzijds in de beantwoording als reden voor de onmiddellijke start van het aanmeldgehoor het belang benadrukt wordt van relevante informatie die zo vroeg mogelijk in het proces wordt vastgelegd en dat er aan de andere kant wordt aangegeven dat er geen hoge eisen worden gesteld aan het vermogen van de vluchteling om te verklaren over haar/zijn asielmotief? Kunt u zich voorstellen dat wantrouwen, vermoedheid, onbekendheid met het Nederlandse systeem van asiel en met de Nederlandse instanties, leiden tot meer fouten die later weer gecorrigeerd moeten worden? Wat wordt er gedaan om dit te voorkomen?

Antwoord 6

De relevante informatie die de IND zo vroeg mogelijk over de vreemdeling wenst te krijgen, moet worden gezien als feitelijke informatie die voor het verloop van de asielprocedure van belang kan zijn en/of mogelijk onderzoek vergt voorafgaand aan het nader gehoor. Het gaat dan bijvoorbeeld om de herkomst van de vreemdeling, Dublin indicaties, verblijf in derde landen of informatie over werkzaamheden die kunnen duiden op daden als bedoeld in artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag of relevant zijn in het kader van de bescherming van de nationale veiligheid.

Voor wat betreft de korte uitvraag van de asielmotieven, gaat het om het verkrijgen van een globaal beeld van de reden van de asielaanvraag. Dit maakt het mogelijk om al in een vroeg stadium de inschatting te maken of sprake is van een asielmotief dat extra aandacht en tijd nodig heeft. Naar aanleiding van de korte uiteenzetting van de asielmotieven stelt de IND tijdens het aanmeldgehoor verder geen nadere, verdiepende vragen. In die zin worden er tijdens het aanmeldgehoor geen hoge eisen gesteld aan het vermogen van de vreemdeling om te verklaren over zijn asielmotieven.

Eventuele correcties en aanvullingen op de verklaringen tijdens het aanmeldgehoor kunnen later in de procedure worden ingebracht.

Vraag 7

Wat vindt u ervan de samenvoeging van het gehoor zodanig aan te passen dat, om te beginnen bij minderjarigen, de rust en voorbereidingstijd voorafgaand aan het uitgebreide aanmeldgehoor plaatsvindt? Bent u bereid dit expliciet te overwegen bij de evaluatie van de aangepaste procedure die gepland staat voor zomer 2022?

Antwoord 7

Met de wijziging van het Vreemdelingenbesluit 2000 is de procedure om verschillende redenen aangepast. Een belangrijke reden is het belang om relevante informatie zo vroeg mogelijk in het proces vast te leggen. Dit is zowel in het belang van de vreemdeling als van de IND.

Deze maatregel draagt bij aan een efficiënter ingericht asielproces en kan de kwaliteit van de besluitvorming bevorderen: er gaat geen kostbare tijd en capaciteit verloren en tegelijkertijd blijft de zorgvuldigheid geborgd en worden vreemdelingen minder belast. Aan de hand van de informatie uit de aanmeldfase wordt een passend vervolgtraject ingezet.

Het is tevens om redenen van nationale veiligheid en openbare orde van belang in een zo vroeg mogelijk stadium over alle relevante informatie te beschikken.

En net zoals bij volwassen asielzoekers is het wenselijk om ook bij amv's zo veel mogelijk informatie al in een vroegtijdig stadium te hebben. Ook om te voorkomen dat deze informatie later in het proces verloren gaat. Daarnaast is een zo volledig beeld van de vreemdeling van belang om bepaalde onderzoeken al in een vroegtijdig stadium te kunnen starten.

Invoering van deze regeling brengt overigens niet met zich dat alleenstaande minderjarigen op dezelfde wijze worden gehoord als meerderjarigen. Tijdens het uitgebreidere aanmeldgehoor dat sinds november 2020 bij alleenstaande minderjarigen wordt afgenomen, wordt wat betreft vraagstelling rekening gehouden met de minderjarigheid en de kwetsbare positie van deze groep. Ook voor hen geldt dat er na invoering van deze regeling geen nadere vragen zullen worden gesteld over het asielmotief. Indien de alleenstaande minderjarige moeite heeft met het opgeven van het asielmotief, dan wordt daar uiteraard rekening mee gehouden. Voor de volledigheid benadruk ik dat de procedure voor amv's voldoende waarborgen bevat zoals ook volgt uit de voorgaande antwoorden.

Concluderend kan ik aangeven dat ik niet voornemens ben om af te stappen van het uitgangspunt om relevante informatie zo vroeg mogelijk in de aanmeldfase vast te leggen

Vraag 8

Hoe vaak is het het afgelopen jaar gebeurd dat het Nidos niet lukte aanwezig te zijn bij het aanmeldgehoor van een amv? Vindt u het te billijken dat minderjarigen zonder enige begeleiding worden gehoord? Zo nee, hoe gaat u ervoor zorgen dat minderjarigen nooit alleen gehoord worden door de IND?

Antwoord 8

De IND registreert niet hoe vaak het Nidos niet lukte om aanwezig te zijn bij een aanmeldgehoor van een amv. Nidos wordt geïnformeerd over de aanmelding van een amv en het moment waarop een aanmeldgehoor gaat plaatsvinden. Waar mogelijk zal een medewerker van Nidos het aanmeldgehoor bijwonen. Waar dit onverhoopt niet mogelijk is door overmacht bij Nidos, acht ik de overige procedurele waarborgen in de procedure voor amv's voldoende om te spreken van een zorgvuldige procedure. Ik hecht eraan om hier nogmaals te benadrukken dat medewerkers die het aanmeldgehoor bij amv's afnemen, hiertoe zijn opgeleid. Als zij signalen bij de amv herkennen waardoor het gehoor niet zonder begeleiding kan worden voortgezet, zullen zij contact met Nidos opnemen en kan maatwerk worden geboden. Mocht ondanks voornoemde waarborgen de afwezigheid van Nidos er toch toe leiden dat een amv onvolledige dan wel per abuis onjuiste informatie verstrekt, dan kan dit door middel van correcties en aanvullingen op een later moment nog gewijzigd worden.

Vraag 9

Bent u bereid, als onderdeel van de beloofde evaluatie van het samengevoegd gehoor, te onderzoeken wat het effect is van deze manier van horen op de minderjarige en de procedures van minderjarigen, ook gezien de speciale aandacht die in het coalitieakkoord uitgaat naar de positie van het kind in de vreemdelingenketen en het belang dat in het rapport van de commissie van Zwol wordt gehecht aan rechtsbijstand?

Antwoord 9

De evaluatie zal ingaan op het behalen van de doelen van de wijziging van het Vreemdelingenbesluit. Zoals reeds aangegeven acht ik de procedurele waarborgen voor amv's in de asielprocedure nu voldoende om te spreken van een zorgvuldige procedure. Onderdeel van de evaluatie zal echter ook zijn om externe partijen zoals Nidos mee te nemen bij de evaluatie waardoor ook het effect van de wijzigingen voor minderjarigen kan worden meegenomen.

Vraag 10

Bent u tevens bereid in de evaluatie expliciet te bekijken of de mate van rechtsbescherming voldoende is geborgd? Bent u tevens bereid betrokken relevante partijen zoals de juridische bijstand (asieladvocatuur), Vluchtelingenwerk en vreemdelingen te betrekken bij deze evaluatie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10

Relevante externe partijen zoals asieladvocatuur, Vluchtelingenwerk en ook Nidos zullen betrokken worden bij de evaluatie waarbij deze partijen tevens bevraagd worden over onvoorziene situaties of onzorgvuldigheden in de asielprocedure die niet waren voorzien bij de wijziging van de asielprocedure. Opmerkingen of aanbevelingen over de rechtsbescherming van vreemdelingen kunnen hierbij betrokken worden.

Vraag 11

Wilt u al deze vragen individueel beantwoorden?

Antwoord 11

Ja.